

Sygn. akt **XXVII Ca 4173/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Staszewska
Sędziowie:	SO Adrianna Szewczyk-Kubat (spr.) SR del. Kamila Spalińska - Zbrzeźna
Protokolant:	st. sekr. sąd. Anna Arczewska

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. K. (1) i L. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Ministrowi (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie

z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt I C 2301/15

1. oddała obydwie apelacje;

2. zasądza od Skarbu Państwa – Ministra (...) na rzecz G. K. (1) kwoty po 300 zł (trzysta złotych), a na rzecz L. K. kwoty po 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

SSR(del) Kamila Spalińska-Zbrzeźna SSO Joanna Staszewska SSO Adrianna Szewczyk-Kubat

Sygn. akt XXVII Ca 4173/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2015 roku powód G. K. (1) wniósł przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...) o zapłatę kwoty 4.472,64 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 2015 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew z dnia 27 sierpnia 2015 roku pozwany Skarb Państwa – Minister (...), wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) S.A. w upadłości

likwidacyjnej jako podmiotu odpowiedzialnego za ustanowienie zabezpieczenia na poziomie niezapewniającym klientom pełnej wypłaty środków. Nadto wniósł o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew z dnia 7 września 2015 r. Skarb Państwa - Minister (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania oraz o zwolnienie z udziału w procesie Skarbu Państwa – Ministra (...) z powodu braku legitymacji biernej.

Pozwem z dnia 3 sierpnia 2015 roku powód L. K. wniósł przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi (...) o zapłatę kwoty 8.225,07 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 maja 2015 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 sierpnia 2015 r. Skarb Państwa - Minister (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania oraz o wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej jako podmiotu odpowiedzialnego za ustanowienie zabezpieczenia na poziomie niezapewniającym klientom pełnej wypłaty środków. Nadto wniósł o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew z dnia 2 września 2015 roku Skarb Państwa - Minister (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania oraz o zwolnienie z udziału w procesie Skarbu Państwa – Ministra (...) z powodu braku legitymacji biernej.

Postanowieniem z dnia 9 listopada 2015 roku Sąd połączył sprawę o sygn. akt I C 2321/15 do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą o sygn. akt I C 2301/15 oraz postanowił dalsze postępowania prowadzić pod sygn. akt I C 2301/15.

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2016 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie:

- 1. zasądził Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...) i Ministra (...) na rzecz L. K. kwotę 8.225,07 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 29 maja 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;**
- 2. zasądził Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...) i Ministra (...) na rzecz G. K. (1) kwotę 4.472,64 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;**
- 3. zasądził Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...) i Ministra (...) na rzecz L. K. kwotę 2.302,68 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a w pozostałym zakresie oddalił wnioski o zasądzenie zwrotu kosztów procesu;**
- 4. zasądził Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...) i Ministra (...) na rzecz G. K. (1) kwotę 2.217,18 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a w pozostałym zakresie oddalił wnioski o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.**

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie następujących ustaleń oraz rozważań poczynionych przez Sąd Rejonowy:

W dniu 2 listopada 2011 roku L. K. zawarł z organizatorem turystyki (...) S.A. z siedzibą w B. umowę, której przedmiotem był udział w imprezie turystycznej w G. w dniach od 12 sierpnia 2012 roku do 26 sierpnia 2012 roku (nr rezerwacji (...)). Jako uczestnicy wycieczki w umowie wskazani zostali L. K., małoletni S. K., małoletnia P. K. (1) oraz małoletni P. K. (2). Z tytułu zawartej umowy L. K. był do zapłaty organizatorowi wycieczki kwoty 8.257 zł w dwóch częściach, tj. pierwsza w formie zaliczki w wysokości 2.477 zł do dnia 6 listopada 2011 roku, druga w wysokości 5.800 zł do dnia 13 lipca 2012 roku. Cena wycieczki obejmowała przelot samolotem w dwie strony na trasie K. – H., pobyt w hotelu (...), opłaty lotniskowe, gwarancję niezmienności ceny, opłatę transferową, ubezpieczenie podstawowe (...),

(...) i bagażu oraz opiekę rezydenta. Umowa była objęta umową gwarancji ubezpieczeniowej nr (...), udzieloną (...) S.A. przez Towarzystwo (...) S.A. we W. .

Zgodnie z zawartą umową L. K. uiścił na rzecz organizatora wycieczki cenę w dwóch częściach przelewem na wskazany rachunek bankowy, pierwszą w dniu 2 listopada 2011 roku w wysokości 2.477 zł, drugą w dniu 12 lipca 2012 roku w wysokości 5.800 zł.

W dniu 26 listopada 2011 roku G. K. (1) za pośrednictwem agenta turystycznego – biura podróży (...)w K. zawarł z organizatorem turystyki (...) S.A. z siedzibą w B. umowę, której przedmiotem był udział w imprezie turystycznej w G. w dniach od 12 sierpnia 2012 roku do 26 sierpnia 2012 roku (nr rezerwacji (...)). Jako uczestnicy wycieczki w umowie wskazani zostali S. W. i G. K. (1). Z tytułu zawartej umowy G. K. (1) był do zapłaty organizatorowi wycieczki kwoty 4.490 zł, w dwóch częściach, tj. pierwsza w formie zaliczki w wysokości 1.347 zł do dnia 26 listopada 2011 roku, druga w wysokości 3.143 zł do dnia 6 lipca 2012 roku. Cena wycieczki obejmowała przelot samolotem w dwie strony na trasie K. – H., pobyt w hotelu (...), opłaty lotniskowe, gwarancję niezmienności ceny, opłatę transferową, ubezpieczenie podstawowe (...), (...) i bagażu oraz opiekę rezydenta. Umowa była objęta umową gwarancji ubezpieczeniowej nr (...), udzieloną (...) S.A. przez Towarzystwo (...) S.A. we W..

Zgodnie z zawartą umową G. K. (1) uiścił na rzecz organizatora wycieczki cenę w dwóch częściach, pierwszą w dniu 26 listopada 2011 roku w wysokości 1.347 zł, drugą przelewem na wskazany rachunek bankowy w dniu 6 lipca 2012 roku. Przelew został dokonany za pośrednictwem rachunku narzeczonej G. S. W. (obecnie żony).

W dniu 3 sierpnia 2012 roku (...) S.A. złożył Marszałkowi Województwa (...) oświadczenie o niewypłacalności. Niewypłacalność biura spowodowała uruchomienie gwarancji.

Stosownie do komunikatu Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) w K., w dniu 8 sierpnia 2012 roku G. K. (1) zgłosił swoje roszczenie z gwarancji ubezpieczeniowej (...) S.A. w związku z niezrealizowaną imprezą turystyczną.

Stosownie do komunikatu Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) w K., w dniu 3 sierpnia 2012 roku L. K. zgłosił swoje roszczenie z gwarancji ubezpieczeniowej (...) S.A. w związku z niezrealizowaną imprezą turystyczną.

W dniu 25 kwietnia 2014 roku L. K. otrzymał świadczenie z umowy gwarancyjnej nr (...) w kwocie 31,93 zł.

W tym samym dniu świadczenie z umowy gwarancyjnej nr (...) (...) w wysokości 17,36 zł otrzymał G. K. (1).

Pismem z dnia 23 marca 2015 roku G. K. (1) wezwał Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra (...) do zapłaty kwoty 4.472,64 zł w terminie 3 dni od dnia otrzymania pisma, tytułem odszkodowania w związku z poniesioną przez nią szkodą w postaci nieodzyskania wpłaconej ceny za imprezę turystyczną organizatorowi turystyki, który później ogłosił niewypłacalność.

Pismem z dnia 1 kwietnia 2015 roku Skarb Państwa – Minister (...) odmówił wypłaty świadczenia uznając roszczenie za bezzasadne.

Pismem z dnia 22 maja 2015 roku L. K. wezwał Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra (...) do zapłaty kwoty 8.225,07 zł w terminie 3 dni od dnia otrzymania pisma, tytułem odszkodowania w związku z poniesioną przez nią szkodą w postaci nieodzyskania wpłaconej ceny za imprezę turystyczną organizatorowi turystyki, który później ogłosił niewypłacalność. Wezwanie do zapłaty doręczono w dniu 25 maja 2015 roku.

Pismem z dnia 9 czerwca 2015 roku Skarb Państwa – Minister (...) odmówił wypłaty świadczenia, uznając roszczenie za bezzasadne.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że w latach 1999 – 2014 spośród organizatorów turystyki działających na terenie województwa (...) i (...), którzy ogłosili niewypłacalność, klientom niektórych z nich zwrócono 100% wpłaconych środków.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach niniejszej sprawy oraz w aktach sprawy o sygn. akt I C 2321/15, których prawdziwość i wiarygodność nie była kwestionowana przez strony procesu. W toku postępowania Sąd ten dopuścił dowód z przesłuchania powoda G. K. (1) oraz L. K. na okoliczność zawarcia przez każdego z powodów umowy z organizatorem turystyki oraz zapłaty za całą imprezę turystyczną, niewykonania umowy i otrzymanych świadczeń, zawierając ich wyjaśnieniom. W ocenie Sądu Rejonowego zeznania powodów były spójne, logiczne i spontaniczne oraz znajdowały potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwa zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek strony pozwanej o zawieszenie postępowania, wskazał że wbrew twierdzeniom Skarbu Państwa, postępowanie karne prowadzone w Sądzie Okręgowym w B. B., III Wydziale Karnym pod sygn. akt III K 164/14 w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstw doprowadzenia klientów (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej do niekorzystnego rozporządzenia ich mieniem, nie pozostawało w związku z niniejszym procesem. Wynik postępowania karnego, tj. ewentualne ustalenie odpowiedzialności karnej członków zarządu (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej z tytułu doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez klientów spółki nie mógł mieć wpływu na wynik niniejszego postępowania, które dotyczyło roszczenia odszkodowawczego w związku z nieprawidłową implementacją dyrektywy unijnej do prawa krajowego, za którą odpowiadał Skarb Państwa. Z tych samych względów Sąd Rejonowy oddalił wniosek o wystąpienie do Sądu Okręgowego w B. B.o informację dotyczącą stanu sprawy III K 164/14.

Sąd Rejonowy oddalił także wniosek strony pozwanej o wezwanie do udziału w sprawie w trybie art. 194 § 1 k.p.c. (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej lub osób zarządzających spółką ujawnionych w KRS, z uwagi na fakt, że odpowiedzialność z tytułu szkody powstałej w wyniku nieprawidłowej implementacji dyrektywy ponosić może wyłącznie Skarb Państwa. Z powyższych względów Sąd Rejonowy nie skorzystał również z dołączonych do odpowiedzi na pozew wydruków internetowych dotyczących organizatora turystyki oraz z odpisu z KRS tej spółki.

Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie swoje roszczenia odszkodowawcze wywodzili z brzmienia art. 7 dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 roku w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG), który ich zdaniem nie został prawidłowo implementowany do ustawodawstwa polskiego.

Następnie Sąd Rejonowy odniósł się do zarzutów strony pozwanej, iż powodowie nie wykazali, że skutecznie zawarli umowę o świadczenie usług turystycznych z uwagi na brak wykazania umocowania agenta do zawarcia umowy. Wskazał na przepis art. 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych i art. 759 k.c. Podniósł, że strona pozwana nie kwestionowała przedłożonych przez powodów kserokopii umów o świadczenie usług turystycznych, które zostały zawarte za pośrednictwem agenta, a regulacja z art. 759 k.c. określa domniemany zakres umocowania agenta w stosunku do klienta dającego zlecenie w zakresie wykonania zawartej umowy. Przepis ten, w ocenie Sądu Rejonowego, znajduje zastosowanie w odniesieniu do agenta-przedstawiciela, który zawarł umowę w imieniu dającego zlecenie. Nadto stosuje się go w razie wątpliwości, a więc wtedy, gdy zakres czynności składających się na wykonanie umowy, do których agent został umocowany, nie został jednoznacznie określony. Sąd Rejonowego, mając na względzie treść ww. przepisu oraz okoliczności niniejszej sprawy, uznał, że nie może budzić wątpliwości, że doszło do zapłaty przez powodów ceny za wycieczkę na rzecz biura (...) S.A. z siedzibą w B.. Uiszczenie ceny było warunkiem odbycia się imprezy turystycznej i stanowiło wykonanie zobowiązania klienta biura. Powodowie i ich rodziny ostatecznie nie skorzystali z wyjazdu do G., ponieważ (...) S.A. z siedzibą w B. stała się niewypłacalna.

W odniesieniu do G. K. (1) Sąd Rejonowy podniósł, że wykazał on w sposób należyty, że uiszczył całość ceny za imprezę turystyczną. Sam fakt, iż część ceny została uiszczona z rachunku bankowego S. W. nie oznaczała, że powód nie zapłacił ceny. Jak wynikało z zeznań powoda, zwrócił on pieniądze S. W.. Uwzględniając przy tym, że w dacie uiszczenia ceny za imprezę S. W. była narzeczoną powoda, a obecnie jest jego żoną, wymaganie, by powód przedstawiał pokwitowania, czy inne dowody, że zwrócił S. W. pieniądze byłoby nadmiernym i nieuzasadnionym w realiach sprawy formalizmem.

Sąd Rejonowy wskazał na treść art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG i podniósł, że dyrektywa stanowi akt prawa unijnego będący źródłem prawa pochodnego i zgodnie z definicją dyrektywy, zawartą w art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2012 C 326, wer. skon.) wiąże ona każde Państwo Członkowskie, do którego jest kierowana, w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków. Charakter prawny dyrektywy powinien być interpretowany przez pryzmat podstawowej funkcji tego aktu, jaką jest zbliżanie ustawodawstw państw członkowskich. Implementacja aktu powinna nastąpić w całości, w sposób który zapewni efektywne stosowanie, a nie tylko formalne obowiązywanie dyrektywy (M. Kenig-Witkowska, Prawo Instytucjonalne Unii Europejskiej, 2008, s.188 i n.). Sąd Rejonowy wskazał, że wykładania celowościowa art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG nakazuje przyjąć, że uregulowanie krajowe powinno odnosić się nie tylko do pokrycia kosztów sprowadzenia konsumenta do kraju oraz zwrotu nadpłaconych środków, ale również do sposobu spełnienia świadczeń w przypadku niewypłacalności przedsiębiorcy.

Sąd Rejonowy podniósł, że obowiązek posiadania zabezpieczenia finansowego, wynikający z brzmienia art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG, został na gruncie prawa polskiego unormowany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (Dz.U. 1997 nr 133 poz. 884 ze zm.) oraz w aktach wykonawczych do niej, zaś katalog tych form wyznacza art. 5 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy.

Ponadto, Sąd Rejonowy wskazał na treści art. 10 ust. 1 i ust. 2 ustawy o usługach turystycznych i podkreślił, że w chwili złożenia oświadczenia o niewypłacalności przez (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej obowiązującymi rozporządzeniami wykonawczymi, wydanymi na podstawie art. 10 ww. ustawy były rozporządzenie Ministra (...) z dnia 16 grudnia 2010 roku w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz rozporządzenie Ministra (...) z dnia 21 grudnia 2010 roku w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych. Zarówno w przypadku gwarancji bankowej, jak i ubezpieczeniowej, dla określenia sumy gwarancji istotny był przede wszystkim roczny przychód przedsiębiorcy.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że statio fisci Skarbu Państwa zostały właściwie określone w niniejszym procesie. Minister (...) wydał wskazane wyżej rozporządzenia wykonawcze do ustawy o usługach turystycznych. Natomiast Minister (...) kieruje działem „turystyka” zgodnie z ustawą z dnia 4 września 1997 roku o działach administracji rządowej (Dz.U. 1997 nr 141 poz. 943 ze zm.) i rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra (...) (Dz.U. 2014 poz. 1263).

Sąd Rejonowy przytoczył orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydanego w sprawie C-140/97 R., zgodnie z którym art. 7 dyrektywy ustanowił „zobowiązanie rezultatu”, polegające na zapewnieniu skutecznej gwarancji zwrotu całości wpłaconych pieniędzy oraz powrotu do kraju, zaś przepisy krajowe, które nie gwarantują tych praw w pełni, nie stanowią prawidłowej implementacji dyrektywy. W świetle powyższego, rozporządzenie z dnia 21 grudnia 2010 roku w sposób niewystarczający zmierzało do realizacji założeń dyrektywy nr 90/314/EWG, skoro suma gwarancji ubezpieczeniowej nie pokryła nawet 1% ceny wpłaconej przez powodów.

Sąd Rejonowy wskazał, że niesporny pomiędzy stronami pozostawał bowiem fakt, że powód L. K. z uiszczonej kwoty 8.257 zł otrzymał zwrot jedynie 31,93 zł (0,38 %), zaś powód G. K. (1) z zapłaconej kwoty 4.490 zł otrzymał zwrot kwoty 17,36 zł (0,38 %). Zastosowany w ustawie i rozporządzeniu mechanizm ochrony nie spełnił podstawowej funkcji przewidzianej przez dyrektywę, jaką miało być udzielenie rzeczywistej i pełnej ochrony konsumentowi w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki.

Sąd Rejonowy podniósł, iż prawdą jest, że przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych mógł skorzystać z więcej niż jednej formy zabezpieczenia przewidzianych w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a-c ustawy o usługach turystycznych, o czym świadczył użyty spójnik „lub”. Sąd Rejonowy wskazał, że niezależnie jednak od powyższego, możliwość zawarcia przez organizatora turystyki dodatkowej umowy w zakresie zabezpieczenia finansowego nie mogła być wskazywane jako wystarczające zabezpieczenie interesów konsumenta, przy jednoczesnym

obowiązywaniu regulacji, która wymagała jedynie posiadania gwarancji ubezpieczeniowej na minimalną kwotę sumy gwarancyjnej. Brak jakiegokolwiek sankcji za nieprzystąpienie do dodatkowej formy zabezpieczenia, a tym bardziej brak obowiązku skorzystania z przynajmniej dwóch takich form, w efekcie skutkuje niewystarczającym zabezpieczeniem interesów konsumenta. W konsekwencji, w ocenie Sądu Rejonowego, pomimo formalnego obowiązywania w Polsce ustawy implementującej dyrektywę nr 90/314/EWG, funkcjonowała ona w sposób wadliwy – nie zmierzała do ustalonego przez akt unijny celu, nie realizując efektywnie założeń dyrektywy i obniżając minimalny standard ochrony w niej przyjęty. Zbyt niska suma gwarancyjna określona w rozporządzeniu Ministra (...) prowadziła do nieuzasadnionego pokrzywdzenia klientów biur podróży, co zdaniem Sądu Rejonowego przekładało się na nieprawidłową implementację art. 7 dyrektywy do systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym, zdaniem Sądu Rejonowego, bezprzedmiotowe było wskazywanie przez stronę pozwaną, w oparciu o dane pochodzące ze (...) i (...) Urzędu Marszałkowskiego, że klientom niektórych niewypłacalnych przedsiębiorców zwrócono z gwarancji ubezpieczeniowej 100% wpłaconych środków. Celem dyrektywy nie było bowiem, by odpowiednie zabezpieczenie otrzymywali klienci niektórych biur podróży, ale wszystkich bez wyjątku.

Sąd Rejonowy wskazał, iż to właśnie fakt nieprawidłowej implementacji, stanowił przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa i nie było konieczne wskazanie przez stronę powodową prawidłowej sumy gwarancji, która zapewniałaby odpowiednią ochronę praw konsumentów. Takie stanowisko przerzucałoby ciężar znalezienia właściwej formy i środków implementacji na konsumenta i całkowicie uniemożliwiłoby mu skuteczne dochodzenie od Skarbu Państwa roszczeń z tytułu nieprawidłowego wdrożenia dyrektywy unijnej do ustawodawstwa krajowego.

Wadliwa implementacja dyrektyw może stanowić podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego Unii Europejskiej, które nie dopełniło spoczywających na nim obowiązków wdrożenia regulacji unijnej do wewnętrznego systemu krajowego. Sąd Rejonowy wskazał, że w braku horyzontalnej bezpośredniej skuteczności dyrektywy, osoba fizyczna jest uprawniona do żądania odszkodowania od państwa, niedopełniającego obowiązku prawidłowej implementacji. Zasady odpowiedzialności odszkodowawczej państw członkowskich za naruszenie prawa wspólnotowego zostały wykształcone przez orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości.

Sąd Rejonowy podkreślił, iż Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 19 listopada 1991 roku, w połączonych sprawach C 6/90 i 9/60 F. i B. uznał, że obowiązek naprawienia przez państwo członkowskie szkody znajduje podstawę w art. 5 traktatu (obecnie art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej). Wśród zobowiązań tych znajduje się zaś obowiązek usunięcia niezgodnych z prawem skutków naruszenia prawa wspólnotowego. Sąd Rejonowy wskazał, że z całości rozważań Trybunału wynikało, że prawo UE ustanawia ogólną zasadę, zgodnie z którą państwa członkowskie zobowiązane są naprawić szkody wyrządzone jednostkom poprzez naruszenie prawa unijnego. Odpowiedzialność państw członkowskich została uzależniona od istnienia trzech przesłanek. Pierwsza z nich wymaga, by rezultat zamierzony w dyrektywie obejmował przyznanie jednostkom określonych uprawnień. Drugą przesłanką jest możliwość określenia treści tych uprawnień na podstawie przepisów dyrektywy. Ostatnim wymogiem jest istnienie związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem zobowiązania ciążącego na państwie członkowskim, a poniesioną przez poszkodowanego szkodą. Spełnienie tych przesłanek wystarczy do powstania po stronie jednostki prawa do żądania naprawienia szkody bezpośrednio od państwa członkowskiego na podstawie prawa unijnego. Trybunał nadmienił, iż naprawienie przez państwo skutków spowodowanej przez siebie szkody powinno odbywać się w ramach krajowego prawa zobowiązań. W braku odpowiedniego uregulowania na szczeblu UE, wyznaczenie właściwego sądu i takie ukształtowanie przepisów postępowania sądowego, które zapewni pełną ochronę uprawnień jednostki, należy do wewnętrznego porządku prawnego każdego z państw członkowskich. Przy czym, dochodzenie odszkodowania nie może być niemożliwe lub też nadmiernie utrudnione.

Sąd Rejonowy wskazał, że Trybunał Sprawiedliwości ustanowił dodatkową przesłankę odpowiedzialności państwa członkowskiego za naruszenie prawa unijnego w wyroku z dnia 5 marca 1996 roku w sprawach połączonych C#46/93 i C#48/93 (...), w którym stwierdził, że naruszenie to musi być wystarczająco poważne. Sąd Rejonowy podkreślił, że im węższy jest zakres uznania organu krajowego, tym bardziej rygorystyczne są wymagania odnośnie przestrzegania

i stosowania prawa UE. Niewłaściwa implementacja dyrektywy nie jest naruszeniem, które automatycznie uznaje się za poważne, jednak możliwa jest taka kwalifikacja (wyrok Trybunału Sprawiedliwości C#392/93 B. T.).

Sąd Rejonowy wskazał, że polska implementacja art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG została dokonana nieprawidłowo. Ponadto ww. regulacja przyznawała powodom uprawnienie, którego treść można precyzyjnie określić – powodowie mieli otrzymać zwrot całych kwot wpłaconych na poczet imprez turystycznych w razie ogłoszenia niewypłacalności biura podróży. Wbrew postanowieniom dyrektywy, powodowie otrzymali zwrot jedynie niewielkiej części – po 0,38% ceny. W ocenie Sądu Rejonowego, oznaczało to, że powodowie ponieśli szkodę: L. K. w wysokości 8.225,07 zł, zaś G. K. (1) w wysokości 4.472,64 zł, co stanowiło różnicę pomiędzy kwotą wpłaconą (w przypadku L. K. 8.257,00 zł – 31,93 zł; w przypadku G. K. (1) 4.490 zł – 17,36 zł), a otrzymanym świadczeniem z gwarancji ubezpieczeniowej. Sąd Rejonowy nie miał również wątpliwości, iż pomiędzy faktem wadliwej implementacji dyrektywy a szkodami poniesionymi przez powodów zachodził związek przyczynowo-skutkowy. Prawidłowa implementacja dyrektywy, poprzez zapewnienie odpowiednio wysokiego poziomu ochrony konsumenta, pozwoliłaby na zwrot wszystkich poniesionych przez powodów kosztów imprez turystycznych, które ostatecznie nie doszły do skutku.

W ocenie Sądu Rejonowego, została również spełniona przesłanka wystarczająco poważnego naruszenia. Przy implementacji dyrektywy unijnej organy krajowe mają swobodę wyboru formy i środków realizacji celu dyrektywy, jednak jej rezultat jest znany państwu członkowskim od samego początku. Zdaniem Sądu Rejonowego, nie powinien dziwić wniosek, że zupełne nieosiągnięcie podstawowego celu dyrektywy stanowi wystarczająco poważne naruszenie prawa unijnego, nie automatyczne, ale wykazane przez stronę powodową w niniejszej sprawie. Rezultatem wdrożenia art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG miało być bowiem zapewnienie konsumentom zwrotu wszystkich kosztów poniesionych w związku z niezrealizowaną lub zrealizowaną w części imprezą turystyczną. Powodowie otrzymali zaś jedynie 0,38 % uiszczonych przez siebie cen. Naruszenie prawa unijnego w postaci niewłaściwego doboru środków realizacji celu dyrektywy było zatem, w ocenie Sądu Rejonowego, wystarczająco poważne, na co wskazywały przede wszystkim skutki tego naruszenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie posiadali podstawę do domagania się odszkodowania od strony pozwanej stosownie do przepisu art. 417¹ § 1 k.c. Przesłankami odpowiedzialności deliktowej na podstawie powołanego przepisu są: stwierdzenie we właściwym postępowaniu niezgodności aktu normatywnego z prawem (tzw. prejudykat), wyrządzenie szkody przez ten akt normatywny oraz związek przyczynowy pomiędzy szkodą, a określonym aktem normatywnym. W ocenie Sądu Rejonowego, dwie ostatnie przesłanki zostały przez powodów wykazane, o czym była już mowa w kontekście wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie F. i B.. Natomiast odnośnie wymaganego prejudykatu, Sąd Rejonowy powołał zgodne stanowisko doktryny, iż do ustalenia niezgodności prawa krajowego z prawem unijnym jako przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego prejudykat nie jest potrzebny. W konsekwencji, Sąd Rejonowy wskazał, że sąd orzekający w sprawie odszkodowania jest władny stwierdzić, czy przedmiotowa niezgodność prawa krajowego z prawem UE rzeczywiście wystąpiła. Stanowisko to opiera się przede wszystkim na założeniu, że prawo unijne stanowi oddzielny porządek prawny, niewskazany w art. 417¹ § 1 k.c. i tym samym celowo przez niego pominięty. Sąd Rejonowy opowiedział się za stanowiskiem, że wymaganie spornego prejudykatu stanowiłoby nadmierne utrudnienie w dochodzeniu odszkodowania. W konsekwencji, zdaniem Sądu Rejonowego, chybiony był zarzut pozwanego, że brak stwierdzenia w odrębnym postępowaniu niezgodności z prawem unijnym ustawy o usługach turystycznych i wydanych do niej rozporządzeń wykonawczych, powinien skutkować oddaleniem powództw w niniejszych sprawach.

Podsumowując, Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych oraz rozporządzenia wykonawcze Ministra (...) z dnia 16 grudnia 2010 roku i 21 grudnia 2010 roku nie zmierzały do wyczerpującej regulacji ochrony ustanowionej w art. 7 dyrektywy nr 90/314/EWG. Nieprawidłowa implementacja dyrektywy doprowadziła do powstania w majątku powodów szkód w wysokości 8.225,07 (w przypadku L. K.) oraz w wysokości 4.472,64 zł (w przypadku G. K. (1)) do których naprawienia jest zobowiązany Skarb Państwa – Minister (...) i Minister (...) odpowiedzialni za wdrożenie przedmiotowej regulacji do porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Rejonowy wskazał także, że niezasadne okazały się twierdzenia strony pozwanej o przyczynieniu się powodów do powstania szkód. Okoliczność, że powodowie nie dochodzili zwrotu wpłaconej ceny bezpośrednio od organizatora turystyki w postępowaniu karnym, upadłościowym czy też stricte cywilnym, nie wpływała na ich indywidualne prawo do skierowania swojego roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa w niniejszej sprawie. Prawo domagania się odszkodowania od państwa członkowskiego powstaje obok innych możliwości dochodzenia naprawienia szkody, na innej podstawie prawnej. Możliwy wybór roszczeń nie uzasadniał jednak, w ocenie Sądu Rejonowego, odmowy uwzględnienia powództwa. Taka interpretacja prowadziłaby do sytuacji, w której każdy sąd mógłby stwierdzić, że roszczenie powinno być zaspokojone w toku innego rodzaju postępowaniu. Konsekwencją powyższego byłoby pozbawienie powodów ochrony prawnej.

Sąd Rejonowy uwzględnił żądanie strony powodowej odnośnie odsetek ustawowych w oparciu o art. 481 § 1 k.c. Sąd Rejonowy wskazał, że pismem z dnia 23 marca 2015 roku G. K. (1) wezwał Skarb Państwa do zapłaty dochodzonej kwoty w terminie 3 dni, przy czym wezwanie to zostało doręczone w dniu 23 marca 2015 roku. W ocenie Sądu Rejonowego odsetki należało zatem zasądzić od dnia 27 marca 2015 roku do dnia zapłaty. Ostateczny termin zapłaty upływał bowiem w dniu 26 marca 2015 roku. L. K. wezwał zaś pozwanego do zapłaty pismem z dnia 22 maja 2015 roku, doręczonym w dniu 25 maja 2015 roku. Zasadnie więc, w ocenie Sądu Rejonowego, powód domagał się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłaty odszkodowania od dnia 29 maja 2015 roku do dnia zapłaty. Ostateczny termin zapłaty nastąpił bowiem, zdaniem Sądu Rejonowego, w dniu 28 maja 2015 roku, w dniu następnym pozwany znajdował się już w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia. W ocenie Sądu Rejonowego, niezasadne było przy tym stanowisko strony pozwanej odnoszące się do tego, że odsetki należą się ewentualnie od dnia wydania wyroku. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że odsetki te należą się, zgodnie z art. 455 k.c., od dnia określonego w wezwaniu do zapłaty. Wówczas roszczenie jest już bowiem dostatecznie skonkretyzowane, tak aby było możliwe do spełnienia i to w określonym terminie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku powodów o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. W ocenie Sądu Rejonowego przyznana kwota w stawce minimalnej była odpowiednia do nakładu pracy pełnomocnika strony powodowej.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – Minister (...), zaskarżając wyrok w całości.

Skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. naruszenie art. 299 k.p.c., mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, polegające na przeprowadzeniu przez Sąd I instancji dowodu ze słuchania stron, z ograniczeniem do przesłuchania powodów, na okoliczności faktyczne związane z zawarciem i realizacją przez powodów umów o świadczenie usługi turystycznej, zapłaty ceny nabytej usługi turystycznej, w tym źródła pochodzenia środków pieniężnych (majątku w jakim nastąpiła szkoda) w sytuacji, gdy nie zachodziły ustawowe przesłanki do dopuszczenia tego dowodu, gdyż powodowie nie wykazali, iż nie mają możliwości skorzystania z innych źródeł dowodowych do udowodnienia okoliczności faktycznych objętych tezą dowodową, ponadto dowód ten posłużył do uzupełnienia oraz wyjaśnienia rozbieżności i niespójności w materiale dowodowym zeznaniami strony procesowej (powodowej) zainteresowanej korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem sprawy;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, polegające na nieprawidłowym ustaleniu faktów mających dla sprawy istotne znaczenie oraz na nierozważeniu całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, pominięciu dowodów, zarzutów i twierdzeń pozwanego, a w konsekwencji tego wyprowadzenie wniosków sprzecznych ze zgromadzonym w aktach materiałem dowodowym, tj. przyjęcie, że powód G. K. (1) w swoim majątku osobistym poniósł szkodę w wysokości 4.472,64 zł, gdy tymczasem z materiału dowodowego wynikało, iż umowa została zawarta przez powoda w swoim imieniu oraz S. W. (narzeczonej

powoda), która wpłaciła należność w wysokości 3.143 zł ze swojego konta osobistego, zaś brak jest jakichkolwiek dowodów (przede wszystkim brak jest na tę okoliczność chociażby dowodu z zeznań S. W.), świadczących o tym, iż powód „zwrócił” S. W. wpłaconą przez nią kwotę: w konsekwencji powyższego Sąd I instancji nie mógł ustalić, iż powód poniósł szkodę w swoim majątku osobistym odpowiadającą wysokości żądania głównego, tj. 4.472,64 zł;

3.naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, polegające na nieustaleniu faktów mających dla sprawy istotne znaczenie oraz na nierozważeniu całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, pominięciu dowodów, zarzutów i twierdzeń pozwanego, a w konsekwencji tego wyprowadzenie wniosków- sprzecznych ze zgromadzonym w aktach sprawy materiałem dowodowym, tj.:

a) poprzez przyjęcie, że sposób implementacji przez Polskę art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (dalej: Dyrektywa lub Dyrektywa 90/314/EWG) sprowadzał się do obowiązku posiadania minimalnej sumy gwarancyjnej, podczas gdy implementowane prawidłowo przepisy w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych zobowiązywały organizatora turystyki do posiadania pełnego zabezpieczenia zwrotu środków na rzecz klientów i z żadnego z przepisów ustawy o usługach turystycznych, jak również aktów wykonawczych do tej ustawy nie wynika, aby organizator był zwolniony z obowiązku posiadania pełnego zabezpieczenia zwrotu tych środków;

b) poprzez dowolne przyjęcie, wbrew logicznym wnioskom płynącym z materiału dowodowego, iż rozporządzenie Ministra (...) wyznaczyło „zbyt niską sumę gwarancyjną”, o czym ma świadczyć fakt, iż tylko „klientom niektórym niewypłacalnych przedsiębiorców zwrócono 100% wpłaconych środków”, gdy tymczasem dowody jednoznacznie wskazywały, iż zdecydowana większość niewypłacalnych podmiotów posiadała zabezpieczenie finansowe zapewniające zwrot 100% pokrywanych nim należności, zaś problem ze zwrotem dotyczył tylko kilku podmiotów i to takich, co do których toczą się lub toczyły się (wobec osób zarządzających tymi podmiotami) postępowania karne. tj. (...) S.A. z siedzibą w B. - wniesienie aktu oskarżenia przeciwko dwóm członkom zarządu spółki do Sądu Okręgowego w Bielsku Białej, sygn. akt III K 164/14, (...) sp. z o.o. w W. -postawienie zarzutów karnych b. prezesowi zarządu spółki i skierowanie aktu oskarżenia do Sądu Okręgowego w Warszawie (sygn. akt prokuratorskich VI Ds. 218/12), czy też w przypadku biura (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. - prawomocny wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi P. w W. III Wydział Karny (sygn. akt III K 1447/10) oraz (...) sp. z o.o. - śledztwo prowadzone przed Prokuraturą Okręgową w B. B. (sygn. akt V Ds. 59/13/Sp), o czym Sąd I instancji posiada wiedzę z urzędu;

c) poprzez dowolne przyjęcie, bez przeprowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego oraz bez utrwalania w materiale dowodowym dowodów na tę okoliczność, iż ustawodawca nie przewidział sankcji prawnych za nieposiadanie pełnego zabezpieczenia zwrotu środków na rzecz klientów, na wypadek niewypłacalności organizatora turystyki, co ma świadczyć o nieprawidłowej implementacji art. 7 Dyrektywy, podczas gdy w rzeczywistości ustawodawca takie przepisy przewidział w art. 9 ust. 3 pkt 1 w zw. z art. 10a ust. 1 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych i art. 71 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej;

d) poprzez pominięcie istotnej części materiału dowodowego w postaci wystąpienia pokontrolnego z dnia 11 lipca 2012 r., znak (...). (...). (...), z którego wprost wynikało, iż organ kontrolujący stwierdził nieprawidłowości w funkcjonowaniu (...) S.A. w zakresie realizacji ustawowych wymogów posiadania przez organizatora turystyki udokumentowanego zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności, wezwał (...) S.A. do usunięcia tych nieprawidłowości pod rygorem zastosowania sankcji w postaci wykreślenia z rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz zakazu wykonywania działalności regulowanej;

e) poprzez pominięcie istotnej części materiału dowodowego w postaci pism Urzędów Marszałkowskich Województwa (...) i (...) z dnia 17 czerwca 2015 r. dowodzących prawidłowego funkcjonowania przepisów implementujących postanowienia art. 7 Dyrektywy w przypadku podmiotów, które właściwie zastosowały implementowane przepisy (tj. posiadał pełne zabezpieczenie zwrotu środków i wypłaciły te środki klientom w całości): prawidłowa bowiem ocena tych dowodów powinna prowadzić do uznania, że implementowane przepisy funkcjonują w praktyce, zatem nie można

mówić o nieprawidłowej implementacji przez Polskę art. 7 Dyrektywy, a na pewno należałoby wykluczyć poważny charakter ewentualnego naruszenia prawa wspólnotowego;

f) poprzez pominięcie przy ocenie istnienia naruszenia prawa unijnego, w tym możliwości przypisania oczywistego i poważnego charakteru naruszenia, jako istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych, że kwestia prawidłowości implementacji art. 7 Dyrektywy była dwukrotnie badana przez Komisję Europejską - po raz pierwszy w ramach postępowania wstępnego umorzonego w 2011 r. (nr 2007/444), po wtóre w ramach platformy EU Pilot dokonującej wstępnej selekcji co do podstaw wszczęcia postępowania formalnego (EU PILOT 4260/12. postępowanie umorzone w grudniu 2015 r.); Komisja Europejska - po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających - nie dopatrzyła się bowiem naruszenia przez Polskę art. 7 Dyrektywy, które stanowiłoby podstawę do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości w trybie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dawny art. 226 TWE). Nie istniały wobec tego podstawy do samodzielnego, a przede wszystkim dowolnego wyprowadzenia przez Sąd I instancji, z pominięciem wytycznych zawartych m.in. w pkt 56 wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: Trybunału Sprawiedliwości UE lub TSUE) z dnia 5 marca 1996 r., sygn. C-46/93 i C-48/93, w przedmiocie wykładni zasad odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone jednostkom poprzez naruszenie prawa wspólnotowego, które można temu państwu przypisać, wniosku przeciwnego, że do takiego naruszenia doszło, skoro właściwe instytucje takiego naruszenia nie stwierdziły;

g) poprzez pominięcie okoliczności faktycznych wynikających wprost z treści preambuły Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającą rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UW oraz uchylającą dyrektywę Rady 90/314/EWG, iż:

- „Dyrektywa 90/314/EWG przyznaje państwom członkowskim dużą swobodę w zakresie transpozycji” (pkt 4 preambuły),
- obowiązująca od ponad ćwierćwiecza Dyrektywa 90/314/EWG ustanawia szereg istotnych praw konsumentów w odniesieniu do zorganizowanego podróżowania, w tym co do ochrony na wypadek niewypłacalności organizatora lub punktu sprzedaży detalicznej. Jednakże konieczne jest dostosowanie ram prawnych do zmian zachodzących na rynku, aby stały się one bardziej odpowiednie dla rynku wewnętrznego, a także aby usunięte zostały niejasności oraz luki prawne”, w efekcie czego niezbędne stało się doprecyzowanie ogólnie dotychczas sformułowanej w art. 7 Dyrektywy 90/314/EWG normy dotyczącej ochrony na wypadek niewypłacalności (pkt 1 preambuły),
- „skuteczna ochrona nie powinna jednak uwzględniać skrajnie nieprawdopodobnego ryzyka, jak na przykład równoczesnej niewypłacalności kilku największych organizatorów, gdyż miałoby to nieproporcjonalny wpływ na koszty ochrony, ograniczając tym samym jej skuteczność” (pkt 40 preambuły),

co też jest istotne w kontekście badania przesłanki oczywistego i poważnego naruszenia prawa unijnego, gdyż sąd krajowy ocenia m.in. stopień jasności i precyzji naruszonej normy (wyroki Trybunału Sprawiedliwości w sprawach: C-278/05 pkt 77, C-46/93 i C-48/93 pkt 56):

h) poprzez pominięcie, że na dzień wydania wyroku żadna z instytucji unijnych, właściwych do stwierdzenia ewentualnego uchybienia przez Polskę zobowiązaniom traktatowym w zakresie implementacji dyrektyw- unijnych, nie zarzuciła Polsce wadliwej implementacji art. 7 Dyrektywy, pomimo że czynności wyjaśniające w tym przedmiocie były przeprowadzone przez Komisję Europejską. Nie istniały wobec tego podstawy do samodzielnego wyprowadzenia przez Sąd I instancji, jedynie na podstawie twierdzeń Powodów, nie mających oparcia w materiale dowodowym, wniosku przeciwnego, że do takiego naruszenia doszło. Szczególnie że w tym zakresie Sąd I instancji nie poczynił ustaleń i ocen w kontekście czynników, o których mowa w pkt. 56 wyroku o sygn. C-46/93 i C-48/93), tj. dokonał oceny zarzucanego naruszenia bez przeprowadzenia pełnego testu z orzeczenia w przedmiocie wykładni zasad odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego;

i) w konsekwencji przyjęcie, że w przypadku Polski doszło do oczywistego i poważnego naruszenia prawa wspólnotowego, w sytuacji gdy strona powodowa nie przedstawiła żadnych dowodów pozwalających na takie stwierdzenie, a jednocześnie z dowodów przedstawionych przez pozwanego w sposób logiczny wynikało, że w tym stanie faktycznym, Polsce takiego zarzutu przypisać nie można;

4. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie odniesienie się przez Sąd I instancji do wszystkich twierdzeń, zarzutów oraz dowodów powołanych przez pozwanego, jak również bez należytego wyjaśnienia motywów rozstrzygnięcia, w szczególności co do podstaw stwierdzenia naruszenia prawa unijnego w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku;

5. naruszenie art. 321 k.p.c. poprzez orzeczenie o odsetkach ustawowych za opóźnienie w sytuacji, gdy strona powodowa, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie dokonała w toku procesu zmiany powództw w tym zakresie, w konsekwencji Sąd I instancji orzekł ponad żądanie pozwu.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 417¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że w przypadku dochodzenia przez klienta imprezy turystycznej od Skarbu Państwa odszkodowania z tytułu nieprawidłowej implementacji art. 7 Dyrektywy, w związku z niewypłacalnością organizatora turystyki, nie istnieje konieczność legitymowania się przez stronę powodową wcześniejszym orzeczeniem stwierdzającym nieprawidłową implementację przez Polskę postanowień art. 7 Dyrektywy do krajowego porządku prawnego,

2. art. 417¹ § 1 k.c. w zw. z zasadami odpowiedzialności odszkodowawczej państw członkowskich ukształtowanymi orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE w zw. z art. 7 Dyrektywy poprzez niewłaściwe ich zastosowanie, dokonane z pominięciem zasad wykładni określonych w wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 5 marca 1996 r.. sygn. C-46/93 i C-48/93, w przedmiocie wykładni zasad odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone jednostkom poprzez naruszenie prawa wspólnotowego, które można temu państwu przypisać, prowadzące do sytuacji, iż Sąd I instancji ustalając podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej z deliktu legislacyjnego, bez istnienia skierowanego do Polski wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE, jak i wbrew stanowisku Komisji Europejskiej badającej sposób implementowania Dyrektywy do polskiego porządku prawnego, jedynie na podstawie niepopartych dowodami twierdzeń powodów oraz pobieżnej analizy treści krajowych aktów normatywnych, przesądził o istotnym naruszeniu prawa unijnego wyrażonego w art. 7 Dyrektywy;

3. art. 340 akapit 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w zw. z art. 288 akapit 3 TFUE w zw. z art. 7 Dyrektywy, poprzez jego błędną wykładnię w zakresie określenia zasad odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego wobec jednostki z nieprawidłowej implementacji dyrektyw i w konsekwencji bezpodstawne przypisanie Polsce odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu nieprawidłowej implementacji art. 7 Dyrektywy, opierając tą odpowiedzialność wyłącznie na wybiórczo wybranym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE. bez rozważenia wszystkich zasad odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego wobec jednostki ukształtowanych przez to orzecznictwo: W niniejszej sprawie Sąd I instancji, wydał zaskarżony wyrok, w ogóle nie badając przesłanki istotnego naruszenia prawa unijnego (art. 7 Dyrektywy) w ramach złożonego sposobu badania tej przesłanki, tj. bez przeprowadzenia pełnego testu z orzeczenia w przedmiocie wykładni zasad odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego (C - 46/93 i C - 48/93, pkt 56, jak i C-278/05, pkt 70, pkt 77);

4. art. 361 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w zakresie w jakim Sąd I instancji uznał, że istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy sposobem wdrożenia do polskiego porządku prawnego art. 7 Dyrektywy, a uszczerbkiem majątkowym doznany przez powodów, bez uprzedniego ustalenia, w oparciu o dowody, czy doszło do określonego, bezprawnego działania pozwanego;

5. art. 362 k.c. poprzez jego nieprawidłową wykładnię, przeprowadzoną z pominięciem wytycznych zawartych w pkt 84 i 85 wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 5 marca 1996 r.. sygn. C-46/93 i C-48/93. prowadzącą w

konsekwencji do jego niezastosowania w sprawie i nie uwzględnienia przyczynienia się powodów do rozmiarów szkody kompensowanej zasadzonym odszkodowaniem, — pomimo że powodowie mają prawną możliwość naprawienia wyrządzonej szkody tak w ramach postępowania upadłościowego, jak i z majątku osób oskarżonych o doprowadzenie klientów (...) S.A. spółka w upadłości likwidacyjnej do niekorzystnego rozporządzenia swoim majątkiem; przy czym z zeznań powoda G. K. (1) złożonych w trybie art. 299 k.p.c. wprost wynikało, iż jednocześnie dochodzi naprawienia szkody (odpowiadającej wysokości żądania głównego) tak w ramach postępowania upadłościowego, jak i postępowania karnego toczącego się przed Sądem Okręgowym w B. B. (sygn. III K 164/14);

6. art. 455 k.c. poprzez błędną wykładnię a w następstwie tego niewłaściwe zastosowanie art. 481 § 1 k.c. poprzez zasądzenie przez Sąd I instancji odsetek ustawowych od daty wcześniejszej niż data wyrokowania, wywodząc iż roszczenia powodów stały się wymagalne z dniem upływu terminu oznaczonego w przedsądowym wezwaniu do zapłaty, a nie z dniem stwierdzenia ewentualnej nieprawidłowej implementacji art. 7 Dyrektywy i ustalenia na tej podstawie wysokości odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa.

Wskazując na powyższe skarżący pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego(...) W. i orzeczenie, co do istoty sprawy poprzez oddalenie obu powództw w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego od powodów na rzecz pozwanego, tj. Skarbu Państwa - Ministra (...), w wysokości stawki minimalnej wskazanej w przepisach prawa (niezależnie od kosztów przyznanych statio fisci Skarbu Państwa - Ministrowi (...)) za I i II instancję; ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego, tj. Skarbu Państwa - Ministra (...), kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej wskazanej w przepisach prawa (niezależnie od kosztów przyznanych statio fisci Skarbu Państwa - Ministrowi (...)) za I i II instancję.

Jednocześnie skarżący wniósł o dopuszczenie w trybie art. 381 k.p.c., dowodów w postaci urzędowo poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów dokumentu wystąpienia pokontrolnego z dnia 11 lipca 2012 r., znak (...). (...) (...) oraz decyzji nr (...) M. Województwa (...) z dnia 3 października 2012 r., (...). (...)33. (...) na okoliczność przeprowadzenia w 2012 r. przez właściwy w sprawie organ, tj. Marszałka Województwa (...), postępowania kontrolnego pod kątem zgodności działania organizatora turystyki (...) S.A. z obowiązującymi przepisami ustawy o usługach turystycznych, pokontrolnego wezwania organizatora turystyki do podniesienia kwoty posiadanego zabezpieczenia w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i brakiem wymaganego ustawowo zabezpieczenia, wydania przez Marszałka Województwa (...) decyzji (...) z dnia 3 października 2012 r., (...). (...)33. (...), zakazującej wykonywania przedsiębiorcy (...) S.A. działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych przez okres 3 lat i wykreśleniu przedsiębiorcy z Rejestru Organizatorów i Pośredników Turystycznych w związku z nie usunięciem stwierdzonych naruszeń warunków wymaganych do wykonywania działalności regulowanej, a więc posiadania tak w dacie zawarcia przez Powodów umów o świadczenie usługi turystycznej, jak w chwili niewypłacalności ww. przedsiębiorcy, zabezpieczenia finansowego niezgodnego z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawą o usługach turystycznych, skutkującą sankcją wykreślenia podmiotu z rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz zakazem prowadzenia działalności gospodarczej przez okres 3 lat.

Skarżący wskazał, że nie miał możliwości wcześniejszego załączenia do materiału dowodowego urzędowo poświadczonych za zgodność z oryginałem odpisów ww. dokumentów, gdyż dopiero w dniu 13 lipca 2016 r, a więc po wydaniu wyroku przez Sąd I instancji, otrzymał z Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) rzeczne odpisy.

Ponadto wniósł również o przedstawienie na zasadzie art. 390 § 1 k.p.c. przez Sąd Okręgowy Sądowi Najwyższemu prezentowanego poniżej zagadnienia prawnego (mając na uwadze wątpliwości o charakterze prawnym występujące w przedmiotowej sprawie oraz w innych analogicznych sprawach rozpoznawanych w chwili obecnej przez tutejszy Sąd, w tym co do oceny tego, czy wymagane jest w tym przypadku stanowisko odpowiednich instytucji Unii Europejskiej, a także tego, jak należy w tym przypadku rozumieć związek przyczynowy):

1) czy klient niewypłacalnego organizatora imprezy turystycznej, może skutecznie domagać się odszkodowania od pozwanego z tytułu nieprawidłowego wdrożenia art. 7 Dyrektywy w sytuacji, gdy sposób implementacji polskich przepisów nie został zakwestionowany zarówno przez uprawnione do tego instytucje europejskie (Komisja Europejska, Trybunał Sprawiedliwości UE), w tym czy można w tym wypadku mówić o jakimkolwiek naruszeniu prawa wspólnotowego, a tym bardziej o poważnym naruszeniu tego prawa przez państwo członkowskie;

2) czy w tego rodzaju sprawach można mówić o adekwatnym związku przyczynowym występującym między szkodą poniesioną przez klienta w związku z brakiem zwrotu środków przez organizatora, z którym zawarł umowę a działalnością legislacyjną państwa w zakresie implementacji postanowień art. 7 Dyrektywy, w sytuacji gdy:

- strona powodowa nie wykazała, że zabezpieczenie finansowe jakie posiadał przedsiębiorca, z którym zawarł umowę było zgodne z obowiązującymi wymogami, a więc zgodne ze sposobem implementacji art. 7 Dyrektywy przez państwo członkowskie,

- strona powodowa nie wykazała, jakich regulacji prawnych państwo nie wprowadziło, a których wprowadzenie uchroniłoby ją od poniesienia szkody.

Apelację od powyższego wyroku wniósł również pozwany Skarb Państwa – Minister (...), zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. art. 67 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27a ustawy z dnia 4 września 1997r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2013r., poz. 743) w zakresie, w jakim Sąd I instancji przyjął, że reprezentantem Skarbu Państwa odpowiedzialnym za szkodę doznaną przez powódkę jest Minister (...) w sytuacji, gdy organem odpowiedzialnym za stworzenie mechanizmów regulacji rynku turystycznego, na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra (...) (Dz. U. z 2014, poz. 1263) jest ten organ oraz nieuznanie zarzutu braku legitymacji biernej po stronie Skarbu Państwa;

2. art. 233 § 1 k.p.c. mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie a polegające na dokonaniu ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i uznaniu, że mimo braku umowy agencyjnej zawartej przez organizatora turystyki z agentem doszło do zawarcia umowy nr rezerwacji (...) i (...) za pośrednictwem agenta oraz że strona powodowa skutecznie zawarła umowę mimo braku potwierdzenia zawarcia umowy przez organizatora turystyki, braku dowodu przekazania środków przez agenta,

3. naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. polegające na nierozpoznananiu istoty sprawy i przyjęciu, że:

- w sprawie istnieje bezpośredni związek przyczynowy między implementowaniem przez państwo dyrektywy, a ewentualną szkodą powodów, w sytuacji gdy to organizator turystyki obowiązany był do zapewnienia klientom na wypadek swojej niewypłacalności: pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej, a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną (art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o usługach turystycznych),

- pozwany Minister (...) był odpowiedzialny za implementację dyrektywy w sytuacji, gdy ten minister wykonał delegację ustawową z art. 10 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych,

- suma gwarancji ubezpieczeniowej nie pokryła w pełni zwrotu wpłaconych przez klientów cen, bez przeprowadzenia postępowania dowodowego oraz uznanie, że brak jest sankcji dla organizatorów turystyki, którzy nie przystąpili do jakiegokolwiek zabezpieczenia w tym zakresie,

- odpowiedzialność z tytułu nieprawidłowej implementacji dyrektywy jest odpowiedzialnością „rezultatu” podczas, gdy państwo odpowiada na zasadzie winy,

- państwo przy implementowaniu art. 7 dyrektywy dopuściło się poważnego naruszenia prawa europejskiego,

4. art. 328 k.p.c. poprzez błędne i nieprawidłowe sporządzenie uzasadnienia:

- sprzeczności ustaleń Sądu polegających na przyjęciu w uzasadnieniu orzeczenia, iż art. 7 Dyrektywy odnosi się do państwa członkowskiego, a nie do organizatora turystyki oraz przyjęciu, że dyrektywa jest zobowiązaniem rezultatu rozumianym jako bezwzględny obowiązek Skarbu Państwa naprawienia szkód w każdym przypadku powstania szkody, nawet gdy z winy umyślnej klient nie wziął udziału w imprezie turystycznej lub gdy to organizator turystyki nie wykonuje obowiązków określonych np. w art. 5 ust. 1 pkt 2 oraz w przepisach wykonawczych art. 10 ustawy o usługach turystycznych,

- brak odniesienia się w uzasadnieniu do argumentacji dotyczącej sytuacji, w której właściciele (...) S.A. dopuścili się wyłudzenia i oszukania klientów poprzez wyprowadzanie pieniędzy ze spółki, a organy ścigania prowadzą przeciwko nim postępowanie karne sygn. akt III K 164/14 w Sadzie Okręgowym w B. B.,

- niewyjaśnieniu w uzasadnieniu orzeczeniu wyrażen:

„nieprawidłowa implementacja art. 7 dyrektywy poprzez wydanie rozporządzenia z dnia 16 grudnia 2010r. w sposób niewystarczający zmierzało do realizacji Dyrektyw (...), niewystarczająca implementacja”, akty te nie zmierzały w sposób dostateczny do realizacji założeń powołanej dyrektyw ()

- nie wskazaniu podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co uniemożliwia odniesie się do tej kwestii w apelacji, jak i postawienie konkretnych zarzutów;

- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i przyjęcie, że pomiędzy szkodą a niewłaściwą implementacją Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek zachodzi związek bezpośredni przyczynowy oraz brak odniesienia się do przesłanki, aby naruszenie prawa wspólnotowego przez Polskę poprzez niewłaściwą implementację Dyrektywy wobec umorzenia postępowania przez Komisję Europejską w 2009 r. i 2015r było dostatecznie poważne;

- brak ustalenia, czy gwarancja ubezpieczeniowa posiadana przez organizatora turystyki spełniała wymogi określone w rozporządzeniu Ministra (...) z 16 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej w związku z działalnością wykonywana przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych,

- nie ustalenia, jako kwota minimalna stanowiłaby według Sądu kwotę wystarczającą do zabezpieczenia interesów klientów, nie wyjaśnieniu pojęcia „zbyt niska suma gwarancyjna”,

- sprzeczności ustaleń Sądu i uznaniu, że określenie minimalnej kwoty w rozporządzeniu ogranicza organizatorów turystyki, gdy ten zwrot ustalał tylko minimalną kwotę gwarancji, ale taką, która powinna wystarczać na pełne zaspokojenie klientów organizatora. Obowiązujące przepisy rozporządzenia Ministra (...) z 2010r. nie zabraniały organizatorom turystyki ustalić sumy gwarancyjnej na wyższym poziomie jak również stosować inne formy zabezpieczenia.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 417(1) § 1 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie, że w przypadku dochodzenia przez klienta imprezy turystycznej odszkodowania od Skarbu Państwa, w związku z niewypłacalnością organizatora i/lub punkt sprzedaży detalicznej bezpośrednio na podstawie art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG) nie istnieje konieczność wcześniejszego stwierdzenia we właściwym postępowaniu niezgodności art. 10 par. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych w zakresie, w jakim zobowiązuje Ministra (...) do wydania rozporządzenia w sprawie minimalnej

wysokość gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystycznych (Dz. U. Nr 32, poz. 279), w związku z regulacją ujętą w art. 5 ustawy,

2. art. 417(1) § 1 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w zakresie, w jakim Sąd uznał, że, powód doznał szkody wywołanej bezprawnym działaniem Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra (...), w okolicznościach sprawy, w której zebrany materiał nie daje podstaw do takiego stanowiska albowiem szkoda, jako podstawa odpowiedzialności nie została udokumentowana przez powódkę,

3. art. 417(1) § 1 k.c. w związku z art. 361 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w zakresie, w jakim sąd I instancji uznał, że, istnieje bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy jakoby niewłaściwym wdrożeniem do polskiego porządku prawnego art. 7 dyrektywy a uszczerbkiem majątkowym doznany przez osobę żądającą odszkodowania,

4. naruszenie art. 11 a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz.U. z 2014 r. poz. 196 z późn. zm.) w związku z art. 361 par. k.c. poprzez niezastosowanie tych przepisów i uznanie w wyroku, że Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez organizatora turystyki, który jest odrębną od Skarbu Państwa osobą prawną i samodzielnie prowadzi działalność gospodarczą i stosownie do treści powołanych w tym punkcie przepisów zobowiązany jest do odszkodowania, w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy,

5. naruszenie art. 362 k.c. poprzez błędną wykładnię i uznanie przez Sąd Rejonowy, że powód nie przyczynił się do powstania szkody w sytuacji, gdy podpisał m.in. otrzymanie ogólnych warunków uczestnictwa w imprezach oraz że zapoznał się i zaakceptował ich treść przed zawarciem umowy, nie wystąpił ze stosownymi roszczeniami do ubezpieczyciela jak i organizatora turystyki oraz podpisując stosowne dokumenty „ miał ograniczone możliwości ustalania tych faktów” w sytuacji, gdy stosowne dokumenty były jawne tak jak i rejestry organizatorów turystyki,

6. naruszenie art. 455 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie że zobowiązanie z deliktu może zostać uznane za zobowiązanie terminowe, co zdaniem Sądu Rejonowego, uzasadniało zasądzenie odsetek od daty wezwania do zapłaty, a nie od daty wyrokowania,

7. naruszenie art. 7 dyrektywy i uznanie, że przepis ten jest kierowany do Państwa, a nie do organizatora turystyki i uznanie że sąd powszechny był uprawniony do stwierdzenia nieprawidłowości implementacji dyrektywy bez przeprowadzenia stosownej procedury przez Komisję Europejską lub ETS i w konsekwencji naruszenie art. 268 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a Minister (...) wydając rozporządzenia z 2005r. zgodnie z delegacją ustawową naruszył art. 7 Dyrektywy,

8. naruszenie art. 340 akapit 2 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w zw. z art. 288 akapit 3 T FUE w zw. z art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990r. w sprawie zorganizowanych podróży, wycieczek (90/314/EWG) (Dz. U. UE L z dnia 23 czerwca 1990r. dalej „Dyrektywa” przez jego błędną wykładnię w zakresie określenia zasad odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego wobec jednostki z tytułu nieprawidłowej implementacji Dyrektywy i w konsekwencji bezpodstawne przypisanie Polsce odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu nieprawidłowej implementacji art. 7 Dyrektywy, opierając tą odpowiedzialność wyłącznie na wybranym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej bez rozważenia wszystkich zasad odpowiedzialności państwa członkowskiego ukształtowanych przez orzecznictwo (w tym konieczności przypisania państwu członkowskiemu winy i poważnego charakteru naruszenia prawa wspólnotowego) oraz pominięcie faktu, że Komisja Europejska umorzyła postępowanie przeciwko Polsce w 2009 r. i 2015r.,

9. naruszenie art. 1 Dyrektywy w zw. z art. 7 przez błędną wykładnię i uznanie w wyroku, że art. 7 ustanawia zasadę rezultatu, podczas gdy przepis art. 1 Dyrektywy stanowi, że celem dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących imprez turystycznych sprzedawanych lub oferowanych na sprzedaż na terytorium wspólnoty oraz przyjęcie przez Sąd, że Polska dokonując prawidłowej implementacji całej Dyrektywy pod względem celu, naruszyła art. 7 Dyrektywy;

10. naruszenie art. 66 § 2 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie przez Sąd, że powodowie w braku potwierdzenia wszystkich postanowień umowy przez organizatora turystyki - skutecznie zawarli umowy.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie pozwów oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa rzecz pozwanego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, oraz zasądzenia na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję wg norm prawem przepisanych.

Ponadto na zasadzie art. 390 § 1 k.p.c. wniósł o przedstawienie przez Sąd Okręgowy Sądowi Najwyższemu prezentowane poniżej zagadnienie prawne:

-Czy art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (90/314/EWG) w brzmieniu „Na wypadek swojej niewypłacalności organizator i/lub punkt sprzedaży detalicznej, będący stroną umowy, powinni zapewnić dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz powrót konsumenta z podróży”, może być podstawą do domagania się wynagrodzenia szkody od państwa członkowskiego przez klienta imprezy turystycznej, który na skutek niewypłacalności organizatora turystyki/biuro podróży nie miało dostatecznego zabezpieczenia umożliwiającego mu zwrot nadpłaconych pieniędzy w sytuacji, gdy:

1) art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek nie przyznaje jednostkom uprawnień w sposób bezwarunkowy i wystarczająco precyzyjny, naruszenie prawa nie jest wystarczająco poważne, a między doznaną szkodą i naruszeniem prawa nie istnieje bezpośredni związek przyczynowy,

2) art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. został w pełni implementowany w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2014 r., poz.196, z późn. zm.) zgodnie, z którym przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych w celu zapewnienia dostatecznego zabezpieczenia umożliwiającego zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz powrót konsumenta z podróży jest obowiązany spełnić następujące warunki:

- zapewnić klientom, na wypadek swojej niewypłacalności pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej w wypadku, gdy organizator turystyki lub pośrednik turystyczny wbrew obowiązкови nie zapewni tego powrotu, a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku, gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana, a także zapewnić klientom zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, odpowiadającej części imprezy turystycznej, która nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu, przez:

a) zawarcie umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, lub

b) zawarcie umowy ubezpieczenia ma rzecz klientów, lub

c) przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy, jeżeli wykonuje usługi turystyczne wyłącznie na terenie kraju i złoży marszałkowi województwa oświadczenie o przyjmowaniu wpłat na rachunek powierniczy.

3) rozporządzenie Ministra (...) z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnej wysokości gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. Nr 238, poz. 1584) zostało wydane zgodnie z zakresem upoważnienia ustawowego zawartego w art. 10 par. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, i stanowi wyłącznie o minimalnych progach zabezpieczeń finansowych, oraz na podstawie art.177 § 1 pkt 1 k.p.c. o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu w sprawie XXVII Ca 103/16.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o ich oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacje Skarbu Państwa reprezentowanego przez w/w pozwanych nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjął je w całości za własne czyniąc podstawą rozstrzygnięcia.

Podkreślić również należało, że argumentacja prawna szeroko przeprowadzona w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia również zasługiwała w całości na akceptację, co czyniło zbędnym obszerne jej powtarzanie w tym miejscu.

W pierwszej kolejności Sąd II instancji podkreślił, że przy rozpoznaniu apelacji wiążą go zarzuty o charakterze procesowym, natomiast nie wiążą zarzuty o charakterze materialnoprawnym. Oznaczało to, że Sąd Okręgowy był zobowiązany do kontroli orzeczenia Sądu Rejonowego co do prawidłowości zastosowania przepisów materialnoprawnych niezależnie od zgłoszonych w tym zakresie zarzutów, natomiast nie mógł rozpoznawać uchybień o charakterze procesowym, poza wskazanymi wprost w apelacji.

Przechodząc do rozpoznania zarzutów apelacyjnych, Sąd Okręgowy przyjął, iż zasadnie Sąd Rejonowy ustalił reprezentację Skarbu Państwa w niniejszym postępowaniu i tym samym niesłuszny okazał się zarzut naruszenia art. 67 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27a ustawy z dnia 4 września 1997r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2013r., poz. 743). Niewątpliwie art. 27a w/w ustawy w obecnym brzmieniu określa, że dział turystyka, za który odpowiedzialny jest Minister (...), obejmuje sprawy zagospodarowania turystycznego kraju oraz mechanizmów regulacji rynku turystycznego, a więc zarówno w chwili obecnej, jak i w chwili zawierania umów przez powodów ich roszczenie związane było z obszarem działalności tego Ministra. Potwierdza to także treść rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra (...) (Dz. U. z 2014, poz. 1263). Niemniej jednak roszczenie w niniejszej sprawie związane jest ze wskazywaną przez powodów nieprawidłową implementacją Dyrektywy unijnej dokonaną ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (Dz.U. 1997 nr 133 poz. 884 ze zm.) oraz aktami wykonawczymi do niej, w szczególności rozporządzeniem Ministra (...) z dnia 16 grudnia 2010 roku w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz rozporządzeniem Ministra (...) z dnia 21 grudnia 2010 roku w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych. Tym samym dochodzone roszczenie związane było także z obszarem działalności Ministra (...), który wydał kwestionowane akty wykonawcze.

Przede wszystkim w ocenie Sądu Okręgowego całkowicie niezasadny był najdalej idący zarzut nierozpoznania istoty sprawy, czyli naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Zarówno w judykaturze, jak i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się w ogóle do tego, co było przedmiotem sprawy, ewentualnie także wtedy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony (tak orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2014r. IV CZ 54/14, z dnia 4 września 2014r. II CZ 43/14, z dnia 4 września 2014r. II CZ 41/14, z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, OSNAPiUS 2002, Nr 17, poz. 409; z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00 OSNP 2004, Nr 3, poz. 46, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, Nr 3, poz. 36; z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02 niepubl.; z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03, Monitor Spółdzielczy 2006, nr 6, s. 45; z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199, wyrok SA w Lublinie z dnia 20 listopada 2014r. I ACa 516/14). Bezsprzeczne przy tym jest, że nierozpoznanie istoty sprawy z w/w powodów nie może być równoznaczne z niedokładnościami postępowania, polegającymi na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, niepubl.). Dla Sądu Okręgowego oczywistym było, iż w okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Rejonowy nie tylko odniósł się do przedmiotu rozstrzygnięcia, ale ustosunkował również do zarzutów obydwu stron postępowania, natomiast wprowadzenie przez ten Sąd z materiału dowodowego innych ustaleń i wniosków niż oczekiwane przez

pozwanego Skarb Państwa Ministra (...) w żadnym razie nie mogło kwalifikować orzeczenia jako nierozpoznanie istoty sprawy.

Niezrozumiałe okazały się także zarzuty naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w sposób podniesiony w apelacji. Przepis ten dotyczy bowiem prawidłowości skonstruowania uzasadnienia orzeczenia, wskazuje na konieczne elementy tego uzasadnienia, natomiast w ramach tego przepisu nie można kwestionować prawidłowości samych ustaleń Sądu. Ponadto nawet błędne zredagowanie uzasadnienia oceniać trzeba z reguły jako uchybienie procesowe pozostające bez wpływu na rozstrzygnięcie, które de facto zostało przecież wydane wcześniej. Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, iż w niniejszej sprawie uzasadnienie Sądu I instancji sporządzone zostało we właściwy sposób, a orzeczenie tego Sądu może podlegać weryfikacji. Sąd Rejonowy, wbrew twierdzeniom strony apelującej, wskazał podstawę prawną rozstrzygnięcia w postaci art. 417 /1/ k.c., dokonał ustaleń stanu faktycznego, wskazał, na jakich oparł się dowodach, a którym odmówił wiary lub które wnioski dowodowe oddalił i z jakiego powodu (w tym chociażby co do wniosku o zawieszenie postępowania z uwagi na toczące się postępowanie karne, czy wystąpienia o informację o tym postępowaniu, przy czym uzasadnił również, z jakich względów rozstrzygnięcie w sprawie karnej pozostawało bez znaczenia dla niniejszego postępowania).

Sąd Okręgowy nie podzielił również zarzutów związanych z naruszeniem art. 233 k.p.c. Naruszenie art. 233 k.p.c. nie może sprowadzać się do przedstawienia przez apelującego stanu faktycznego przyjętego na podstawie własnej oceny dowodów. Sąd ma bowiem prawo do swobodnej oceny dowodów, która dopóki nie jest całkowicie dowolna, nie może stanowić o naruszeniu art. 233 k.p.c. Innymi słowy, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Dla skuteczności zarzutu naruszenia powyższego przepisu nie wystarcza zatem stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. Tymczasem apelujący nie wykazali, posługując się argumentami wyłącznie jurydycznymi, że Sąd Rejonowy naruszył ustanowione w art. 233 k.p.c. zasady oceny wiarygodności i mocy dowodowej dowodów, tj. przekroczył granice swobody wyznaczone logiką, doświadczeniem życiowym, zasadami nauki bądź nie dokonał wszechstronnego rozważenia sprawy pomijając część materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie (tak też postanowienia SN z dnia 10 stycznia 2002r. II CKN 572/99 i z dnia 14 stycznia 2000 r. I CKN 1169/99, wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009r. IV CSK 290/09, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 31 lipca 2013r. I ACa 698/13, wyrok SA w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013r. I ACa 1075/12, wyroki SA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2013r. I ACa 1342/12 i z dnia 28 maja 2013r. VI ACa 1466/12).

Sąd Okręgowy nie uznał za zasadny zarzutu nie wykazania przez powodów w niniejszym postępowaniu, iż zawarli umowę o usługę turystyczną z (...) S.A. i dokonali wpłat na poczet tych umów, w tym naruszenia art. 66 § 2 k.c. Sąd II instancji podzielił stanowisko Sądu Rejonowego co do możliwości zastosowania art. 759 k.c. Niezrozumiałe było twierdzenie apelującego, iż domniemanie wynikające z tego przepisu obowiązywać miało w stosunkach zewnętrznych, tj. pomiędzy klientem a agentem i jednocześnie uznanie, że nie wykazano, aby agent przyjmował świadczenie dla dającego zlecenie. Ponadto należało zważyć również na treść art. 760³ k.c., który jest przepisem szczególnym względem art. 103 k.c. i reguluje sytuację zawarcia umowy między klientem a agentem działającym jako rzekomy pełnomocnik (falsus procurator) dającego zlecenie, to znaczy bez umocowania lub z przekroczeniem zakresu umocowania. O ile na zasadach ogólnych ważność umowy zawartej przez rzekomego pełnomocnika zależy od potwierdzenia przez osobę, w której imieniu zawarto umowę (art. 103 § 1 k.c.), to w wypadku zawarcia umowy przez agenta działającego w imieniu dającego zlecenie przepis przewiduje domniemanie potwierdzenia umowy. Umowa nie dojdzie do skutku (będzie nieważna), jeśli niezwłocznie po otrzymaniu informacji o jej zawarciu dający zlecenie oświadczy klientowi, że nie potwierdza umowy. Z akt postępowania nie wynikało natomiast, aby spółka (...) kiedykolwiek oświadczyła, że nie potwierdza zawartej umowy. Co więcej, treść przedłożonych do akt umów wyraźnie wskazywała na zawarcie umowy z tą spółką, firma ubezpieczeniowa przesłała również do akt kserokopie czterech dowodów wpłaty należności, z których trzy przelewy zostały dokonane bezpośrednio na adres spółki, a jedynie czwarta kwota wpłacona gotówką na ręce agenta. Należało też zważyć, że Wojewoda (...) wypłacając część należności z sumy ubezpieczeniowej, a także sami

pozwani prowadząc korespondencje przedprocesową z powodami nie kwestionowali faktu zawarcia przez powodów umowy ze spółką (...) S.A. i wydatkowania pieniędzy na wykupione wycieczki.

Niezrozumiały w ocenie Sądu Okręgowego był też zarzut naruszenia art. 299 k.p.c. poprzez dopuszczenie dowodu z wyjaśnień powodów. Oczywistym jest, iż możliwe jest dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem tego dowodu jedynie do przesłuchania jednej strony, gdy przesłuchanie drugiej byłoby niemożliwe lub bezprzedmiotowe, jak w niniejszej sprawie. Pozwani nie wnosili o przesłuchanie strony pozwanej. Natomiast okoliczności, na które mieli być słuchani powodowie, były istotne dla rozstrzygnięcia, a wbrew stanowisku pozwanego fakty istnienia umowy i zapłaty ceny usługi turystycznej zostały wykazywane również innymi środkami dowodowymi. Poza tym dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny w tym znaczeniu, że dopuszcza się go, kiedy pozostały właśnie jeszcze pewne niewyjaśnione innymi przeprowadzonymi dowodami w sprawie okoliczności, co wynika wprost z brzmienia z art. 299 k.p.c.

Sąd Okręgowy nie miał także wątpliwości, iż zwrot kwot powinien należeć się stronom zawartej ze spółką umowy, natomiast kwestia, kto faktycznie dokonywał wpłaty na rzecz biura turystycznego i jak następnie rozliczał się z daną stroną pozostawała bezprzedmiotowa dla rozstrzygnięcia. Niezależnie od powyższego Sąd II instancji podzielił argumentację Sądu Rejonowego co do zakwalifikowania wpłat dokonanych przez S. W., a strona apelująca nie wskazała w/w przesłanek naruszenia art. 233 k.p.c. pozwalających na zmianę ustaleń Sądu I instancji w tym zakresie.

Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, iż podstawą prawną roszczenie stanowił przepis art. 417 /1/ k.c. Sąd II instancji nie podzielił jednak poglądu pozwanego, iż zastosowanie tego przepisu wymagało uzyskania przez stronę powodową stosownego prejudykatu w postaci stwierdzenia przez odpowiednie organy unijne sprzeczności uregulowania prawa polskiego z przepisami unijnymi. W tym zakresie Sąd Okręgowy zważył, iż według utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości (tak wyroki Trybunału Sprawiedliwości z dnia: 19 listopada 1991 r., C-6/90 (A. F. przeciwko Republice W.) i C-9/90 (D. B. i in. przeciwko Republice W.); 23 lutego 1994 r., C- 236/92 (C. (...) C. i in. przeciwko Regionowi L.); 5 marca 1996 r., C-46/93 (B. d. (...) SA przeciwko Republice Federalnej N.) i C-48/93 ((...) Ltd i in.); 26 marca 1996 r., C-392/93 (B. T.); 8 października 1996 r., C-178/94 (E. D. i in. przeciwko Republice Federalnej N.); 18 grudnia 1997 r., C-129/96 ((...) przeciwko Regionowi W.; 30 września 2003 r., C-224/01 (G. K. (2) przeciwko Republice A./), nieodłączną, choć niewypowiedzianą wyraźnie, częścią systemu traktatowego Unii Europejskiej jest zasada odpowiedzialności państwa członkowskiego za wyrządzone jednostkom szkody wskutek naruszenia prawa unijnego. Nieistnienie możliwości uzyskania od państwa członkowskiego przez jednostki odszkodowania za uszczerbek doznany w sferze swych uprawnień przez naruszenie prawa unijnego prowadziłoby do podważenia pełnej skuteczności tego prawa oraz osłabienia ochrony uprawnień, których ono jest źródłem.

Oparciem dla wymienionej zasady jest także norma traktatowa zobowiązująca państwa członkowskie do podjęcia wszelkich właściwych środków o charakterze ogólnym lub jednostkowym w celu zapewnienia wykonania zobowiązań, jakie ciążą na nich z mocy prawa unijnego (art. 4 ust. 3 TUE, a uprzednio art. 10 TWE, jeszcze zaś wcześniej art. 5 TEWG). Zgodnie z tą zasadą, obowiązek naprawienia przez państwo członkowskie szkody wyrządzonej jednostkom wskutek naruszenia prawa unijnego powstaje, jeżeli naruszony przepis zmierza do przyznania jednostkom uprawnień, naruszenie jest wystarczająco poważne, a między doznaną szkodą i naruszeniem prawa istnieje bezpośredni związek przyczynowy. Przesłanki te mają zastosowanie we wszystkich przypadkach naruszenia prawa unijnego przez państwa członkowskie, a więc i oczywiście w przypadkach naruszenia prawa unijnego przez niedokonanie lub niepełne dokonanie w terminie transpozycji dyrektywy przez państwo członkowskie.

Choć wymienione przesłanki roszczenia o odszkodowanie przeciwko państwu członkowskiemu są wywodzone z prawa unijnego, realizacja tego roszczenia, a nawet w pewnym zakresie ocena ziszczenia się niektórych jego przesłanek, zwłaszcza przesłanki szkody oraz przesłanki związku przyczynowego, następuje wobec braku stosownych unormowań prawa unijnego przy zastosowaniu regulacji krajowych.

Należało przy tym wyraźnie podkreślić, że prawo unijne nie uzależnia odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego od uprzedniego stwierdzenia wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości naruszenia tego prawa. Rozstrzygnięcie, czy doszło do naruszenia prawa unijnego - obojętnie w jakiej postaci (działania legislacyjnego, wydania decyzji lub orzeczenia albo zaniechania legislacyjnego, niewydania decyzji lub orzeczenia) - należy do sądu państwa członkowskiego, do którego wniesiono pozew o odszkodowanie.

Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego wywodzone z prawa unijnego, ale realizowane, a w pewnym stopniu nawet ustalane przy uwzględnieniu prawa krajowego, są ujmowane przez Trybunał Sprawiedliwości jako warunek konieczny i zarazem wystarczający tej odpowiedzialności wobec jednostek za naruszenie prawa unijnego.

Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 czerwca 2013r. I CSK 392/12 stwierdzając, że „prawo unijne nie uzależnia odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego od uprzedniego stwierdzenia wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości naruszenia tego prawa. Rozstrzygnięcie, czy doszło do naruszenia prawa unijnego, należy do sądu państwa członkowskiego, do którego wniesiono pozew o odszkodowanie”.

Dlatego też Sąd Okręgowy uznał, iż wykazywanie istnienia prejudykatu w okolicznościach niniejszej sprawy nie było niezbędne dla zastosowania art. 417 /1/ k.c.

Sąd Okręgowy nie miał również wątpliwości, iż wnioskowanie Sądu Rejonowego o nieprawidłowej implementacji było jak najbardziej słuszne, a zarzuty naruszenia art. 417 /1/ k.c., art. 288 i 340 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz art. 7 w/w Dyrektywy całkowicie niezasadne.

Trybunał Sprawiedliwości w licznych orzeczeniach wydanych na gruncie art. 7 Dyrektywy 90/314/EWG wielokrotnie stwierdzał, że celem tej regulacji jest pełne i skuteczne zabezpieczenie praw klienta w razie niewypłacalności lub upadłości biura podróży, zapewnienie mu powrotu z podróży i zwrotu zapłaconych kwot na imprezę, która nie doszła do skutku. Trybunał podkreślił przy tym, że art. 7 przyznaje jednostkom prawo indywidualne w postaci możliwości uzyskania zwrotu wpłaconej biuru podróży zaliczki lub pełnej należności za imprezę oraz zapewnienia powrotu do miejsca rozpoczęcia imprezy, jeżeli organizator z powodu niewypłacalności tego nie zapewnił (tak m.in. wyroki z dnia 8 października 1996 r. w sprawach C-178/94, C - 179/94, C- 189/94 i C-190/94, Zb. Orz. 1996,s. (...)). Zgodnie z art. 17 Dyrektywy 2015/2302 organizatorzy prowadzący przedsiębiorstwo turystyczne obowiązani byli posiadać zabezpieczenie na potrzeby zwrotu wszystkich wpłat dokonanych przez podróżnych oraz na potrzeby ich powrotu do kraju (ust. 1), zabezpieczenie to musiało być skuteczne i miało obejmować kwoty wpłat dokonanych przez podróżnych i koszty ich powrotu do kraju w przypadku niewypłacalności organizatora (ust. 2), w przypadku niewykonanych usług turystycznych na żądanie podróżnego dokonywać się miało zwrotów bez zbędnej zwłoki (ust. 5). Słusznie więc i logicznie Sąd Rejonowy zważył, że Dyrektywa w zakresie powinności państw członkowskich wynikającej z art. 7 tej Dyrektywy wykreowała zobowiązanie rezultatu (tak też orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości C-140/97).

Pozwany miał oczywiście rację, że art. 7 Dyrektywy odnosił się do podmiotów świadczących usługi turystyczne. Jednakże apelującemu umknęła zasada ogólna wynikająca z treści art. 4 TUE oraz art. 9 Dyrektywy, w myśl którego Państwa Członkowskie zostały zobowiązane do podjęcia środków niezbędnych do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 31 grudnia 1992 r. i powiadomienia o tym Komisji Europejskiej, a więc tym samym do wdrożenia działań i mechanizmów gwarantujących realizację określonych w Dyrektywie celów.

Oprócz tego Sąd Okręgowy zważył, że w 1999 r. Komisja Europejska opublikowała raport wskazujący warunki, które pozwalałyby przyjąć, że państwo prawidłowo implementowało art. 7 Dyrektywy 90/314/EWG. W raporcie stwierdzono, że celem jest zapewnienie konsumentom zwrotu pełnych wpłaconych kwot i zapewnienie powrotu z imprezy turystycznej. Warunkami, które miały zrealizować poszczególne kraje, były między innymi: zapewnienie zabezpieczenia finansowego w formie stosownych umów gwarancyjnych lub ubezpieczenia, pokrywającego wszelkie ryzyko związane z niewypłacalnością organizatora (a nie ryzyko na poziomie minimalnym), zapewnienie

nieograniczonej odpowiedzialności gwaranta oraz możliwości szybkiego i skutecznego uruchomienia zabezpieczenia, bez zbędnych formalności.

Tymczasem przepis art. 5 ustawy o usługach turystycznych, w wersji obowiązującej od dnia 17 września 2010 r. po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o usługach turystycznych oraz ustawy - Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 106, poz. 672), a więc w okresie którego dotyczyło niniejsze postępowanie, stanowił, że przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych obowiązany jest między innymi zapewnić klientom, na wypadek swojej niewypłacalności, pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych za imprezę turystyczną, w wypadku, gdy z przyczyn dotyczących organizatora impreza turystyczna nie zostanie zorganizowana. Obowiązek ten powinien spełnić przez zawarcie umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej lub zawarcie umowy ubezpieczenia na rzecz klientów lub - w określonych przypadkach - przez przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy (ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c). Jednakże wydane na podstawie ustawy rozporządzenie Ministra (...) z 16 grudnia 2010 r. nie gwarantowało już osiągnięcia celu wskazanego w Dyrektywie, gdyż w przepisie wykonawczym ustalono jedynie minimalną wysokość gwarancji i możliwość dodatkowego, ale nieobowiązkowego ubezpieczenia podmiotów świadczących usługi turystyczne, nie nakładając jednak na te podmioty obowiązku posiadania ubezpieczenia mającego pokryć ewentualne koszty finansowania powrotów do kraju czy zwrotów za wycieczkę, która się nie odbyła w pełnej, a więc w rekomendowanej przez Dyrektywę wysokości. W toku postępowania pozwany nie wykazał też wprowadzenia przez państwo innych mechanizmów pozwalających na realizację celu art. 7 Dyrektywy. W tej sytuacji tylko od podmiotu świadczącego usługę zależało, czy i w jakim stopniu zabezpieczał on interesy klientów swojego biura. Stąd też część biur podróży zawierała dodatkowe umowy ubezpieczeniowe i w 100 % była w stanie zrekompensować klientom powstałe szkody, a część, jak spółka (...), nie mając obowiązku zawarcia ubezpieczenia, ze zobowiązań wobec swoich klientów nie była w stanie się wywiązać. Niewątpliwie też, skoro w niniejszej sprawie powodom z gwarancji została wypłacona przez wojewodę jedynie znikoma część należności tytułem zwrotu sumy uiszczonych na wyjazd, to kwota gwarancji, jaką posiadało biuro turystyczne nie spełniała wymogów prawa unijnego.

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty pozwanego dotyczące rzekomego niewykazania szkody, związku przyczynowego, bezprawności działania były całkowicie bezpodstawne. Przesłanka bezpośrednio związku przyczynowego, zmierzająca do ograniczenia odpowiedzialności państwa członkowskiego tylko do szkód będących „w odpowiednim stopniu bezpośrednią konsekwencją” naruszenia prawa, oznacza w świetle prawa unijnego w istocie wymaganie, aby uszczerbek jednostki był normalnym następstwem tego naruszenia w rozumieniu koncepcji adekwatnego związku przyczynowego, której wyrazem w polskim prawie cywilnym jest art. 361 § 1 k.c. Taki związek w sprawie miał miejsce. Gdyby bowiem państwo wprowadziło obowiązek posiadania gwarancji na poziomie nie minimalnym, ale gwarantującym pokrycie wszystkich ewentualnych roszczeń i system kontroli, czy gwarancja znajduje się na poziomie umożliwiającym zaspokojenie ewentualnych wierzycieli, bądź czy dany podmiot nie zaciąga dalszych zobowiązań przewyższających jego możliwości gwarancyjne, tym samym realizując cele Dyrektywy, roszczenie powodów byłoby zaspokojone przez ubezpieczyciela za pośrednictwem wojewody z gwarancji i szkoda po stronie powodów obecnie by nie istniała. Co więcej, nawet gdyby biuro podróży faktycznie w sposób nieprawidłowy wykonywało nałożone na nie obowiązki w zakresie gwarancji ubezpieczeniowej, co podnosiła strona pozwana, a co nie zostało w toku postępowania wykazane, okoliczność ta nie zwalniałaby pozwanego z odpowiedzialności odszkodowawczej, bowiem oznaczałoby to, że pozwany nadal nie zapewnił skutecznych instrumentów zapewniających dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych kwot. Należało podnieść, że wskazane w apelacji przepisy art. 9 ust. 3 pkt 1 w zw. z art. 10a ust. 1 pkt 1 ustawy o usługach turystycznych i art. 71 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej przewidują sankcje jedynie za nie zawarcie gwarancji na poziomie minimalnym, a nie gwarantującym wykonanie dyrektywy i są sankcjami następczymi za naruszenie, a nie gwarantującymi wdrożenie prawidłowej praktyki.

Sąd Okręgowy zważył ponadto, że w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości przyjmuje się, że do okoliczności, które sąd powinien mieć na względzie orzekając, czy państwo członkowskie naruszyło prawo unijne w stopniu wystarczająco poważnym, należą w szczególności: poziom jasności i precyzji ocenianych przepisów, zakres swobodnego uznania,

jaki one pozostawiają władzom krajowym, umyślny lub nieumyślny charakter uchybienia, usprawiedliwiony lub nieusprawiedliwiony charakter popełnionego błędu, wpływ na dokonane naruszenie instytucji Unii, utrzymywanie stanu niezgodnego z prawem unijnym wbrew wydanemu orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości stwierdzającemu tę niezgodność (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 czerwca 2013r. I CSK 392/12). W świetle poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń przedmiotowe naruszenie prawa unijnego należało uznać za wystarczająco poważne. Słusznie bowiem wskazał ten Sąd, że Dyrektywa wprowadzała nie obowiązek starannego działania państw członkowskich w zakresie realizacji jej celów, ale obowiązek rezultatu, zapisy były jednoznaczne i kategoryczne, państwo zachowywało jedynie swobodne uznanie w zakresie zastosowania środków prowadzących do celu, a wcześniejsze postępowanie przed Komisją Europejską wskazujące na wagę celu, jaki miał zostać osiągnięty wykluczał usprawiedliwiony charakter popełnionego błędu.

Należało również wskazać, że argumentacja pozwanego, jakoby Komisja w prowadzonym przeciwko Polsce postępowaniu nie dopatryła się żadnych uchybień w przepisach ustawy o usługach turystycznych z 1997 r. i rozporządzenia Ministra (...) z 16 grudnia 2010 r., co miałyby świadczyć o braku wadliwości działania państwa polskiego w implementacji Dyrektywy, była całkowicie nietrafna. Komisja zajmowała się bowiem zapisami ustawy sprzed nowelizacji, a postępowanie zostało umorzono wobec poinformowania komisji przez rząd polski o dokonaniu zmiany przepisów krajowych. Oznaczało to jednak, że komisja nigdy nie zbadała prawidłowości obecnej regulacji i bynajmniej nie zakończyła postępowania w związku z niedopatrzaniem się niezgodności przepisów krajowych z prawem unijnym.

Całkowicie niezasadne były zarzuty naruszenia art. 11 a ustawy o usługach turystycznych i art. 362 k.c. z uwagi na nieuwzględnienie stopnia przyczynienia się powodów do powstania szkody poprzez niedochodzenie przez powodów zapłaty należności od biura turystycznego w ramach postępowania upadłościowego, czy w postępowaniu karnym. Słusznie zauważyli powodowie w odpowiedzi na apelację, iż odpowiedzialność z art. 417 /1/ k.c. nie ma charakteru subsydiarnego i nie powstaje jedynie wtedy, gdy strona wyczerpie wszelkie możliwości zaspokojenia swojego roszczenia na innej drodze. Ponadto zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej z 1999r. zwrot środków powinien nastąpić na rzecz klientów niezwłocznie po ogłoszeniu niewypłacalności biura turystycznego i bez zbędnych formalności. Niewątpliwie konieczność wykorzystania przez powodów wszelkich innych środków i postępowań, włącznie z postępowaniami przeciwko członkom zarządu spółki, czyniłaby to zalecenie komisji iluzorycznym, powodując angażowanie znacznych środków i czasu po stronie powodowej.

Całkowicie chybiony był też zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. w zakresie zasądzenia odsetek zważywszy, że żądanie odsetek i to od dat wskazanych następnie w orzeczeniu Sądu I instancji zostało zgłoszone już we wniesionych przez powodów pozwach.

Sąd Okręgowy nie uznał za zasadny zarzut naruszenia art. 455 k.c. poprzez ustalenie jako daty początkowej odsetek daty wezwania do zapłaty. W wypadku zobowiązań do naprawienia szkód wynikających z czynów niedozwolonych (w tym art. 417 i art. 417 /1/ k.c.) przyjmuje się, że świadczenia odszkodowawcze, do jakich zobowiązany jest dłużnik względem wierzyciela mają charakter bezterminowy. W takiej sytuacji dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu go do tego przez wierzyciela. Istotnie może tak zdarzyć się, że wysokość szkody jest ustalana przez Sąd dopiero na datę wyrokowania i w skład tej szkody niejako wchodzi wszelkie zdarzenia do tego momentu. Tak może być np. w przypadku roszczenia o zadośćuczynienie, gdzie do momentu wyrokowania trwają cierpienia poszkodowanego. W niniejszej sprawie jednak tak nie było. Wysokość szkody bowiem była już znana w zasadzie w momencie dokonania wypłaty częściowego zwrotu należności przez wojewodę. Tym samym prawidłowo przyjął Sąd Rejonowy, iż co do roszczenia odszkodowawczego w niniejszej sprawie powinna znaleźć zastosowanie ogólna reguła, wynikająca z art. 455 k.c., zgodnie z którą świadczenia z czynów niedozwolonych powinny być spełnione przez sprawcę szkody bezpośrednio po wezwaniu go o zapłatę (tak np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r. II PR 257/70, OSNCP, z. 6 z 1971 r., poz. 103, z dnia 30 marca 1998 r. III CKN 330/97, OSNC, z. 12 z 1998 r., poz. 209, z dnia 18 lutego 2010 r. II CSK 434/09).

Sąd Okręgowy w oparciu o art. 281 k.p.c. dopuścił wnioski dowodowe zawarte w apelacji Skarbu Państwa Ministra (...), jednakże dowody te potwierdzały jedynie następczy charakter działania Państwa wobec organizatora turystyki przy braku mechanizmów nakazujących posiadanie zabezpieczenia na właściwym poziomie.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw dla wystosowania w trybie art. 390 k.p.c. zapytania prawnego do Sądu Najwyższego uznając, że w sprawie nie powstały poważne wątpliwości, a ponadto sposób sformułowania wniosku przez pozwanych został oparty na założeniach sprzecznych zarówno ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, jak i Sądu Okręgowego i będących w istocie przedmiotem dokonywanej w niniejszym postępowaniu oceny prawnej.

Sąd Okręgowy oddalił również wniosek o zawieszenie postępowania z uwagi na wystąpienie w innej sprawie z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego zważywszy, że tego typu okoliczność w świetle przepisów postępowania nie mogła być podstawą zawieszenia postępowania, a stanowisko Sądu Najwyższego byłoby wiążące jedynie w sprawie, w której zostało wyrażone (tak też uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 maja 2007r. III CZP 33/07). Nadto Sąd Okręgowy ustalił, że ostatecznie we wskazanym przez pozwanego postępowaniu nie doszło do zadania Sądowi Najwyższemu pytania prawnego, a sprawa została już prawomocnie zakończona.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w oparciu o art. 385 k.p.c. oddalił apelację, o kosztach postępowania orzekając na podstawie art. 391 § 1 k.p.c. w z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 k.p.c.